

Quan callar no és una opció

La papessa

Potser el lector ha quedat confós en llegir el títol del nostre article d'avui, perquè, llevat d'un cas, mai no hi ha hagut ni papesses, ni *cardenales*, ni bisbesses catòliques. Però la història registra un cas, un de sol, en què el papa de Roma va ser dona: la papessa Joana. Podria ser una llegenda, i podria ser cert. Emmanuil Roïdis, atenenc, en va publicar un llibre en grec modern l'any 1886 i, anys després, Lawrence Durrell en va fer una traducció-adaptació a l'anglès, de la qual va sortir la versió castellana (Edhasa, 1977 i 2003).

El cas és que una tal Joana, filla d'un tal Gerbert, anglesos, va ser educada al primer quart del segle IX en una estricta religiositat. Com que la noia volia estudiar a fons teologia i filosofia, i això no era possible per a una dona en aquell temps, es va fer passar per home tot adoptant el nom de Johannes Anglicus (Joan, l'Anglès) i va viatjar de monestir en monestir, va anar a Constantinoble i Atenes, va conèixer l'emperadriu Teodora, i després va anar a Roma, sempre transvestida, on va ser molt ben acollit (-da) per la cúria. A causa de la seva bona reputació, Joana va ser presentada a Lleó IV, i aviat va convertir-se'n en secretària. El papa va morir, i Joana, que era certament molt docta i prudent, va ser elegida papa, amb el nom de Benet III (potser Joan VIII). Al cap de dos anys de ser papessa, Joana va quedar prenys d'una relació amb l'ambaixador Lambert de Saxònia i, un dia que anaven de processó a Sant Joan de Laterà, va infantar davant de tothom. Uns diuen que els fidels la van lapidar allà mateix, perquè la cosa, més que un miracle, semblava una profanació del càrrec papal. D'altres diuen que va morir de part. Sigui com vulgui, aquesta suplantació va obligar l'Església a prendre mesures i verificar la virilitat dels papes electes. Un eclesiàstic era l'encarregat de revisar manualment els atributs del candidat: aquest seia en una cadira amb un forat al teleret i, si l'examinador tocava i veia que hi havia tot el que hi havia d'haver, pronunciava les paraules rituals: "*Duos habet et bene pendentes*", és a dir, "En té dos, i bé que pegen". No ens consta que es digués res sobre l'altre apèndix, el més llarg.

Sembla que aquest ritual es va perllongar fins al segle XVI, moment en què l'Església de Roma va considerar que era un costum una mica humiliant. Però a partir de llavors, els catòlics mai més han tingut la seguretat que vesteixen un papa mascle, i no femella. Molt de fum blanc a la Capella Sixtina, però sempre anirem amb el dubte de si governa la religió catòlica un home o una dona transvestida! ♦♦

WIKIPEDIA

Sobre la crònica en primera persona i amb banda sonora d'una ascensió a l'Everest dels traumes

Si la música és la resposta, quina era la pregunta?

La música és la resposta a tot el que no en té. Ho afirma el pianista James Rhodes (Londres, 1975) a *Instrumental*, un llibre que ha sortit en castellà amb el segell de Blackie Books. Que s'hagi publicat és notícia: l'exdona de l'autor va intentar evitar-ho. Però la justícia britànica va dir que endavant, que aquestes "memòries de música, medicina i bogeria" podien veure la llum.

Són pàgines escrites en un intent de vèncer el propi passat. I quin passat. El resum de la contracoberta esgarrija: "Em van violar als sis anys. Em van internar en un psiquiàtric. Vaig ser drogoaddicte i alcohòlic. Em vaig intentar suïcidar cinc vegades. Vaig perdre la custòdia del meu fill". I es va refugiar en la música. El volum arrenca amb una frase prou il·lustrativa del to i del contingut que vindrà: "La música clàssica me la posa dura".

Les violacions infantils, diu Rhodes, són l'Everest dels traumes. No se superen. Ras i curt: "Voleu arrabassar a un nen tot allò que el fa nen? Follu-vos-el". A ell li va robar la infància el seu professor de gimnàstica i de boxa. Els abusos sexuals van durar cinc anys. Les seqüeles no caducaran mai.

"No parlaré de tot això. Parlaré

de música. Perquè Bach em va salvar la vida. I jo estimo la vida". La contracoberta menteix: Rhodes sí que en parla, dels abusos i les seves conseqüències. Ho fa amb la cruesa que requereixen aquesta mena de barbaritats. Relata -sense recrear-s'hi- episodis que provoquen mal físic només de llegir-los, imagina't doncs si n'ets la víctima. Se sent empès a explicar-ho en veu alta: diu que no vol callar quan hi ha tants elements de la nostra cultura que "permeten, fomenten i celebren" l'abús sexual de nens. Però Rhodes també parla de música, per descomptat. Perquè a ell, quan tenia set anys, el va rescatar la Xacona de Bach i Busoni. Va trobar-ne una gravació per casa, en una casset. La va posar al walkman, un d'aquells walkmans amb *auto-reverse*. I es va evadir de tal manera que va arribar al fons del fons de si mateix.

Un llibre escrit des del coratge que neix quan perds la por

Instrumental és un llibre addictiu. James Rhodes no ha aconseguit desprendre's del sentiment de vergonya, però escriu sense por. Té el coratge dels que n'han passat tanta, de por, que ja no els espanta res. S'ha empassat massa silencis, i ara vomita el dolor en forma de paraules i de notes. Concertista mediàtic,

treballa per renovar la música clàssica i per acostar-la als centres psiquiàtrics i a les escoles.

La música (com la poesia, l'art, la filosofia o la literatura) ens ajuda a afrontar la intempèrie moral. La refotuda intempèrie moral que sempre arriba. El menut James s'hi va trobar molt aviat, sense recer. Va topar amb la casset providencial en ple desconcert, en plena caiguda al buit. I s'hi va aferrar com si li anés la vida. Perquè, en efecte, l'hi anava.

Som a la vegada passat i present, abans i després

Tanco *Instrumental* i agafo *Com ser-ho alhora*, de l'escoesa Ali Smith, publicada per Raig Verd i traduïda per Dolors Udina. Una novel·la que és alhora moltes coses i que ens diu que som o volem ser moltes coses alhora. La mare de la George ara és morta i ara no. Tan aviat parla la George d'abans que morís la mare (amb la intempèrie moral encara a l'horitzó) com la George de després, immersa en una de les vés-a-saber-quantas fases del dol. Podria haver-lo començat a llegir per aquesta primera part o per l'altra primera part. Ali Smith juga a alternar passat i present. I a mi, que el llibre m'ha seduït com pocs ja d'entrada, em vénen unes ganes boges d'abocar-m'hi per aturar el temps. ♦♦